

**CENTRUM VOOR
PARAMEDISCHE
STUDIES**

**HOGESCHOOL
UTRECHT**

Postbus 85182
3508 AD
Utrecht

Tel 088 481 52 14
Fax 088 481 59 36
www.hu.nl

Cursusbeschrijving 2020

Communicatieve taaltherapie voor kinderen met een taalniveau van twee tot zes jaar (CT 2)

Doelgroep

Deze vierdaagse cursus is bestemd voor afgestudeerde logopedisten die ervaring hebben met onderzoek en behandeling van kinderen met taalontwikkelingsstoornissen met een talige leeftijd tussen 2;3 en 6;0 jaar. Dit betreft logopedisten die werken in vrije vestigingen, bij een GGD, binnen het Speciaal Basis Onderwijs, binnen het Speciaal Onderwijs, binnen MKD's en binnen de klinische setting van een audiologisch centrum en/of een spraak-taalafdeling van een ziekenhuis.

Vereist beginniveau

De vereiste vooropleiding is de hbo bachelor opleiding logopedie. Daarnaast worden aan het instapniveau de volgende eisen gesteld:

- De logopedist kent de normale taalontwikkeling zoals beschreven in het boek 'De taalontwikkeling van het kind' van Schaerlaekens (2008), 'Kindertaalverwerving' van Gillis en Schaerlaekens (2000) of een eerdere versie van deze boeken.
- De logopedist kent de belangrijkste talige verschijnselen bij kinderen met TOS; de logopedist heeft kennis over de samenhang tussen TOS en andere ontwikkelingsproblematiek; de logopedist kan een logopedisch onderzoek plannen bij een kind met TOS. Deze basiskennis staat beschreven in Hoofdstuk 2 en 3 van 'Handboek Taalontwikkelingsstoornissen' van Gerrits, Beers, Bruinsma & Singer (2017). Naar deze titel zal in het vervolg verwezen worden met Handboek TOS.
- De logopedist beheerst de gangbare onderzoeksinstrumenten die gebruikt worden bij het plannen en uitvoeren van logopedisch onderzoek bij een kind met TOS. Een overzicht van onderzoeksinstrumenten voor kinderen met een taalniveau tussen 2;3 en 6 jaar is te vinden op bladzijde 35.
- De logopedist kent de stappen van het Logopedisch Methodisch Handelen (Kuiper, 2013). Deze stappen staan beschreven in hoofdstuk 4 van het Handboek TOS.
- De logopedist heeft kennis van de Richtlijn Logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen (NVLF, 2017).

Leerdoelen voor deze cursus

- De cursist kan onderzoek plannen, en op basis van de onderzoeksresultaten een differentiaaldiagnose stellen bij een kind met een vermoedelijke TOS met een talige leeftijd tussen 2;3 en 6 jaar.

Cursusbeschrijving

- Bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten sluit de cursist o.a. aan bij actuele kennis betreffende de normale taalontwikkeling en bij recente inzichten betreffende de aard van (specifieke) TOS.
 - De cursist kan aansluitend een verantwoord handelingsplan opstellen en de invloed van interne en externe factoren op de mogelijke TOS meewegen. De cursist kent het belang van multidisciplinair onderzoek en multidisciplinaire aanpak van kinderen met problemen in de taalontwikkeling
 - De cursist kan een logopedisch behandelplan opstellen voor een kind met TOS met een talige leeftijd tussen 2;3 en 6 jaar, waarbij de keuze en prioritering van de behandeldoelen onderbouwd worden met kennis- en inzicht argumenten. Kennis en inzicht betreffen zowel de casus zelf, als de normale taalontwikkeling, als relevante feiten over de taalverwerving / taaltherapie bij kinderen met TOS.
 - De cursist voert de behandeling op adequate wijze uit en gebruikt daarbij communicatieve taaltherapie, die zowel gericht is op de stoornis (woordenschat, morfosyntaxis, pragmatiek, vertelvaardigheid) als op de communicatieve beperking die het kind ervaart in het contact met zijn directe omgeving.
 - De cursist toetst haar eigen handelen aan evidentie, verkregen door middel van wetenschappelijk onderzoek, casuïstiekbeschrijvingen en therapeutische consensus
- Zie ook de uitgewerkte leerdoelen per cursusdag.

Didactische vormgeving

Er worden uiteenlopende didactische werkvormen ingezet tijdens de cursusbijeenkomsten en in de thuisopdrachten.

- Thuisopdrachten:
 - Eigen beginsituatie bepalen en leerdoelen opstellen (met behulp van de beroepscompetenties rond de behandeling van TOS en een Sterkte-Zwakte Analyse (SWOT)). De door de cursist beschreven leerdoelen zijn leidend bij de keuze van de centrale cursusopdracht en bij het bestuderen van literatuur.
 - Een centrale cursusopdracht uitwerken in de vorm van een 'beroepsproduct'. Dit kan het uitwerken van een casus zijn (onderzoek, diagnose, behandelplan), het kan ook een teamtraining zijn, een oudercursus of een verzameling werkvormen rond een afgebakende set doelen, inclusief reflectie op het eigen handelen. Het gekozen product moet aansluiten bij de eigen leerdoelen.
 - Zelfstandig literatuur bestuderen
 - Video opnames maken van (het toepassen van een behandelvorm uit de cursus op) een eigen casus
- Tijdens de cursusbijeenkomsten:
 - Korte instructiemomenten en presentaties door de docent; met uitleg over en voorbeelden van de bestudeerde literatuur en presentatie van nieuwe theoretische inzichten
 - Presentatie van videofragmenten met kijkopdrachten rond casuïstiek / cliëntomgeving / training / werkvormen. Hierbij laten cursisten ook videofragmenten zien, waarop zij feedback ontvangen.
 - Deelcasuïstiek met praktijkopdrachten voor een kleine subgroepen
 - Plenaire discussie of plenaire bespreking van opdrachten / stellingen

Toetsing

Aftekenen van een als voldoende beoordeeld 'beroepsproduct' of voldoende casus. Een casus of beroepsproduct is voldoende wanneer het aan de volgende eisen voldoet:

- het beroepsproduct heeft betrekking op de doelgroep van de cursus: kinderen met taalstoornissen, met een talige leeftijd tussen 2 en 6 jaar
- binnen het product is de theorie die is aangeboden binnen de cursus op juiste wijze verwerkt
- er is sprake van voldoende onderbouwing van keuzes; klinisch redeneren is herkenbaar
- cursist heeft zelfstandig tenminste één artikel of hoofdstuk gezocht als onderbouwing bij een cruciaal onderdeel van de casus / het beroepsproduct

Certificaat van deelname

Er wordt een certificaat verstrekt als is voldaan aan de volgende eisen

- Voldoende voorbereiding van de leerstof; voldoende uitwerken van kleine praktijkopdrachten
- Voldoende casus of beroepsproduct aangeleverd gedurende de cursus. Onderdeel van het beroepsproduct is reflectie op het eigen handelen in de praktijk.
- Beroepsproduct of casus is op tijd ingeleverd.

Evaluatie van de cursus

Aan het einde van de cursus, plenair en mondeling, kunnen enkele hoofdpunten genoemd worden. Aan het einde van de cursus wordt door de cursisten het evaluatieformulier ingevuld. Dit is een standaard evaluatieformulier post HBO logopedie HU, dat aansluit bij de accreditatiecriteria. De resultaten van de evaluatie worden gebundeld; de docenten krijgen de inhoud van de evaluatie binnen één maand na afloop van de cursus.

Praktische informatie

Lestijden

9.30 – 17.00 uur

Aantal deelnemers

Maximaal 12-14 deelnemers bij 1 docent

Maximaal 24 deelnemers bij 2 docenten

Studiebelasting

Contacturen: 4 x 7 =	28 uur
Vorbereiding: 4 x 4 =	24 uur
Casus / beroepsproduct schrijven & bijstellen	20 uur
Totaal	68 uur

Verplichte literatuur

Dungen, L., van den. (2007) *Taaltherapie voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen*.

Bussum: Coutinho. Aanschaf verplicht.

Gerrits, E., Beers, M., Bruinsma, G., & Singer, I. (Red.) (2017) *Handboek*

Taalontwikkelingsstoornissen. Bussum: Coutinho. Aanschaf verplicht.

Nederlandse Vereniging voor Logopedie. (2017). *Richtlijn Logopedie bij*

Taalontwikkelingsstoornissen. Woerden: NVLF

Burger, E., Groot, M., van., Doornik, A. van., Bruinsma, G., Niel, E., van. (2020). *Cursusreader Communicatieve Taaltherapie voor kinderen met een taalniveau van twee tot zes jaar (CT2)*. Utrecht: Hogeschool Utrecht

Overige literatuur waar de cursus op is gebaseerd

- Gillis, S., & Schaerlaekens, A. (2000). *Kindertaalverwerving. Een handboek voor het Nederlands*. Groningen: Nijhoff
- Leonard, L. B. (2017). *Children with specific language disorders*. Cambridge, Massachusetts: Mit Press Ltd
- McCauley, R. J., & Fey, M.E. (Eds.) (2006). *Treatment of language disorders in children*. Baltimore: Brookes Publishing Co.
- Paul, R. & Norbury, C. (2011). *Language disorders from infancy through adolescence: assessment & intervention*. St. Louis: Mosby. 4th edition
- Schaerlaekens, A. M. (2008). *De taalontwikkeling van het kind*. Groningen: Wolters Noordhoff.

Zie verder de literatuurlijsten bij de leesteksten in de reader.

Auteurs

De cursus is eind jaren '80, begin jaren '90 ontworpen door Leen van den Dungen. In de loop van de jaren zijn er aanpassingen gemaakt binnen de oorspronkelijke cursus, door Leen van den Dungen, Martina de Groot, Marjon Peek en Ellen Burger. In 2009 is de cursus geheel gereviseerd, en zijn de opdrachten en teksten in de reader herzien. De teksten in de huidige reader zijn geschreven door Ellen Burger; de opgenomen artikelen zijn van diverse auteurs. Door de docenten Martina de Groot, Anniek van Doornik, Gerda Bruinsma, Melissa Krommedam en Esther van Niel zijn aanpassingen gedaan om de reader te actualiseren. In 2018-2019 is de cursus afgestemd op de richtlijn 'Logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen' (NVLF, 2017) en het Handboek Taalontwikkelingsstoornissen (Gerrits et al, 2017). De zelfstudie opdrachten zijn hierop aangepast, en literatuur is vervangen en geactualiseerd. Ook de informatie en opdrachten op de cursusedagen zijn vernieuwd.

Verantwoording van de inhoud van de cursus – achtergrondinformatie

Aansluiting bij beroeps- en functie-uitoefening, afgeleid van het beroepsprofiel

De cursus sluit aan bij twee belangrijke onderwerpen uit het 'beroepsprofiel logopedist' (2013):

Voor het plannen en uitvoeren van onderzoek, het formuleren van de logopedische diagnose, en het plannen van de therapie wordt aangesloten bij de ICF:

- (stoornissen in) functies / anatomische eigenschappen
- (beperkingen in) activiteiten
- participatie(problemen)

De leerdoelen en inhoud sluiten aan bij competenties uit het beroepsprofiel logopedist:

- Competentiegebied Preventie, zorg, training en advies
Deelcompetenties:
De logopedist kan in een specifieke werksituatie:
 - een prognose geven van de risico's die een cliënt loopt en eventueel adviseren om tot behandeling over te gaan
 - methodisch (bewust, doelgericht, procesmatig en systematisch) logopedisch handelen
 - evidence based handelen: een combinatie van de best aanwezige wetenschappelijke basis voor interventie met algemeen aanvaarde klinische expertise en het perspectief van de cliënt
 - uitgaan van de mogelijkheden en omstandigheden van de cliënt
 - het logopedisch behandelplan flexibel en creatief uitvoeren
 - verantwoordingsbereid samenwerken met de cliënt en zijn omgeving
 - professionele en wettelijke standaarden hanteren bij het verlenen van de logopedische zorg (ouders van) cliënten coachen in het oplossingsgericht omgaan met ervaren communicatieproblemen
 - de noodzaak van coördinatie inschatten
 - de (ouders van) de cliënt informeren over het bestaande aanbod aan zorg, training en advies
 - participeren in het ontwikkelen van een multidisciplinair behandelplan
 - samenwerken met collega's en professionals van andere disciplines
 - concrete aanwijzingen geven aan cliënten en hun omgeving over communicatieadviezen en communicatiehulpmiddelen
- Competentiegebied Organisatie
Deelcompetenties:
De logopedist kan in een specifieke werksituatie:
 - instructie geven over werkwijzen en methoden
 - feedback geven over de taakuitvoering/beroepsuitoefening
 - anderen stimuleren en motiveren
 - het coachings-/begeleidingsproces evalueren en bijsturen
- Competentiegebied Beroep
Deelcompetenties:
De logopedist kan in een specifieke werksituatie:
 - het eigen beroepsmatig handelen evalueren en bespreekbaar maken door middel van reflectie en toetsing
 - zelf mogelijkheden voor de (verdere) ontwikkeling van beroepscompetenties zien en benutten

Cursusbeschrijving

- methoden en technieken van praktijkgericht en/of wetenschappelijk onderzoek toepassen
- nieuwe kansen en mogelijkheden voor interventies voor preventie, zorg, training en advies signaleren

Meerwaarde van cursus voor de beroepsbeoefenaar t.a.v. kennis, vaardigheden en attitude.

De cursus biedt actuele en gedetailleerde kennis over de spraak- en taalontwikkeling van 2;3 jaar tot 6 jaar, over recente onderzoeksinstrumenten en over relevante werkvormen. Deelnemers oefenen vaardigheden aan de hand van een eigen casus of een beroepsproduct; ze voeren deze vaardigheden uit voor een echt kind, en krijgen daar feedback op. Dit betreft vaardigheden rond onderzoeksplanning, uitvoeren en interpreteren van observatie- en onderzoeksinstrumenten, formuleren van een logopedische diagnose en klinische redenering, opstellen van behandelplan passend bij het eigen specifieke kind en uitvoeren van de behandeling, op communicatieve wijze; de behandeling is niet alleen gericht op het kind, maar ook op de omgeving. De deelnemers reflecteren op het eigen gedrag, en koppelen de uitvoering en reflectie op hun vaardigheden terug naar eerder opgestelde leerdoelen: deelnemers reflecteren op behaalde, en nog niet behaalde competenties.

Aansluiting bij actuele ontwikkelingen in het werkveld

Actuele ontwikkelingen in het werkveld, waarbij de cursus aansluit:

- Duidelijke diagnose met ernstbepaling volgens ICF
- Multidisciplinair samenwerken bij diagnostiek, opstellen behandelplan en uitvoeren behandelplan (Passend Onderwijs)
- Methodisch werken ('handelingsgerichte diagnostiek', Pameijer; SO onderwijs)
- SMART doelen formuleren; kleine, haalbare doelen formuleren
- Prognose formuleren
- Werken vanuit het kernprobleem van het kind
- Gekozen middelen onderbouwen aan de hand van beschikbare evidentie.

Aansluiting bij recente ontwikkelingen in het vakgebied en in de gezondheidszorg

De cursus gaat uit van recente verplichte vakliteratuur in de vorm van recente boeken (Van den Dungen, 2007 en Gerrits et al., 2017) en recente artikelen die deels gelezen worden door de cursisten, en deels verwerkt zijn in uitleg en opdrachten op de cursusdagen. In de cursus worden (recent) voor het Nederlands genormeerde onderzoeksinstrumenten voor kinderen aan de orde gesteld, o.a. CELF, CELF Preschool, T-TOS, Renfrew's taalschalen. Tevens worden actuele en onderbouwde behandelprogramma's besproken, zoals 'Met woorden in de weer' (Verhallen), 'Kinderen beter leren communiceren' (Kingma) en 'Tussendoelen beginnende geletterdheid' (Aarnoutse & Verhoeven). De cursus vraagt de cursisten om zelfstandig één artikel te zoeken dat onderbouwing biedt bij een deel van het eigen beroepsproduct.

In de opzet van de cursus wordt aangesloten bij de Richtlijn Logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen (NVLF, 2017) en de Britse Clinical guidelines van het Royal college of speech & language therapists (2005). Richtlijnen zijn de beste informatiebron voor Evidence Based Practice.

Aansluiting bij door de beroepsvereniging erkende internationale richtlijnen

De cursus sluit aan bij en maakt gebruik van de volgende richtlijnen van de beroepsvereniging NVLF:

- Richtlijn Logopedie bij Taalontwikkelingsstoornissen
- Richtlijn Dossiervorming

Communicatieve taaltherapie voor kinderen met een taalniveau van twee tot zes jaar (CT 2)

Cursusbeschrijving

Verder is de cursus gebaseerd op het denkkader van de International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), waarover internationaal overeenstemming is.